

Jørn Borup: Interview med en zen-mester

Sasaki Yodo er roshi, eller zen-lærer og mester for de unge munke på Tenryuji-klosteret i Kyoto. Han blev "født" ind i zen-buddhismen, da hans far selv var zen-præst. Foruden at være roshi på Tenryuji, er han præst på et lokalt tempel, som han dog kun sjældent har tid til at besøge. Til daglig har hans far ansvar for det. Sasaki blev i sin tid selv tiltrukket Tenryuji på grund af den nuværende øverste præst [kancho] og dennes intelligente taler og "varme hjerte". Han var selv munk her i ni år, indtil han havde gennemgået alle koaner og modtaget inka shomei, det officielle certifikat, der legitimerer en zen-mester som munkenes læremester. Jørn Borup interviewede ham i marts 1997 på hans kloster i Kyoto for bl.a. at høre om koan-praksis, munkeliv og oplysning.

Sp. Kan du forklare, hvad en koan er?

Sv. En koan er en kort historie, som munkene får at meditere på. Den første lyder: En munk spurgte Joshu, en kinesisk zen-mester: Har en hund Buddha-natur, eller ikke? Joshu svarede: Mu! Den næste, som Hakuin forfattede, lyder: Du kender lyden af to hænder, der klapper. Hvad er lyden af en hånd? Munkene er måske et halvt eller et helt år om at gennemtrænge disse. Derefter giver jeg dem andre koaner, i overensstemmelse med det koan-system, Hakuin skabte. Meningen med de første to koaner er at rejse den Store Tvivl. Normalt stiller vi ikke spørgsmålstejn ved eksistens, ved det daglige liv, ved os selv. Uden tvivl kan man ikke begynde zen-praksis. Først må vi spørge, hvem er jeg, hvorfor er jeg her, hvorfor blev jeg født, hvad er jeg. En koan er et middel til denne fundamentale tvivl.

Indholdet af en koan er ofte meget selvmodsigende, så ved almindelig tænkning er det umuligt at løse den. Man må arbejde med den i det daglige liv, hele livet. Man skal blive tvivlen selv, kroppen skal blive en tvivlens jern-kugle.

Sp. Hvad med de resterende koaner?

Sv. De to første er til koncentration, med dem åbnes den første port. Efter at have sprængt den første tvivl, bruges de resterende koaner til at applicere de første to koaner i hverdagslivet.

Sp. Når så munkene har mediteret længe nok på en koan ...

Sv så kommer de til sanzen med mig. Sanzen er et møde mellem munken og mig, i

enrum, normalt en gang om dagen, men til sesshiner¹ flere gange. De forelægger deres koan med et svar. Hvis svaret er tilfredsstillende, beder jeg dem om til næste sanzen at finde et jakugo, som er et lille tekststykke fra klassiske kinesiske digte, der illustrerer svaret. Hvis svaret ikke er godt nok, ringer jeg med en lille klokke, som betyder, de må gå ud igen for at arbejde videre med koanen.

Sp. Findes der kun et korrekt svar til hver enkelt koan?

Sv. Ja, men det er ikke kun et spørgsmål om svarets udtryk eller udformning. Det vigtigste er, at det er i overensstemmelse med min sindstilstand.

Sp. Det siges, at munke har brugt en speciel "opslagsbog" til at finde korrekte svar ...

Sv. Nogle gange har de kigget i den og giver samme svar. Men jeg kan godt gennemskue dem. Jeg kan også fornemme, hvis de indbyrdes taler om koaner og prøver at videregive "svarene", hvilket de selvfølgelig ikke må. Jeg kan bedømme deres sindstilstand ved at se dem til hverdag, deres handling, deres koan-proces i udfoldelse. Jeg kan se deres holdning og modenhed. Hvis holdningen i hverdagen er god, bliver koan-svaret godt.

Sp. Hvis en "moden munk" svarer "korrekt", vil du godtage det, hvis svaret er identisk med svarene fra bogen?

Sv. Ja, hvis holdningen, hvis sceneriet bagved er korrekt.

Sp. I klassiske koan-historier finder man mange slags "svar", bl.a. også at munkene "slår" på mesteren ...

Sv. Et "svar" kan være mange ting. Det kan være verbalt, men også stilhed, eller en handling. Nogle gange vandrer munkene rundt i sanzen-værelset. Eller de råber. Men i dag er det forbudt at røre en roshi. Det fortæller jeg dem. Nogle gange lader de, som om de vil slå, men gør det ikke rigtigt.

Sp. Må mesteren slå munkene?

¹ Sesshin "Anstrengt sind", de lange meditations-perioder på op til en uge.

Sv. Ja. Jeg kan slå med en shippei, en lille stav, hvis jeg bemærker, at deres svar ikke er alvorligt. Nogle gange svarer munkene spøgende, så kan jeg også slå. Eller, hvis deres daglige liv i klostret er for sløset. Nogle gange slår jeg de nye munke for at opmuntre dem, og siger *gambare!*, gør dit bedste!

Sp. Taler munkene indbyrdes eller med dig om deres erfaringer under meditation. Eller om satori, oplysning?

Sv. Munkene har mange oplevelser under meditationen, og nogle gange taler de med mig om dem. Men næsten alle disse oplevelser er illusion eller hallucination. Mange oplever forskellige sindstilstande, men jeg må få dem til at overskride disse forestillinger. Nogle oplever f.eks. en renselse af deres krop, at kroppen bliver ren og gennemsigtig. Det er en god illusion, men vi må nedbryde den, så vi ikke hænger fast ved den. Nogle kan også opleve, at kroppen falder ned i et sort hul, eller at gulvet rejser sig i øjenhøjde. Specielt under de lange sesshinsler, hvor kroppen er træt, kommer sådan nogle billeder. jeg havde engang den illusion, at vi gik *takuhatsu*² og råbte pludselig hooo.³

Sp. Hvordan kan du skelne mellem om munkene oplever illusion eller satori?

Sv. Det kan jeg ved at se på deres dagligliv i klostret.

Sp. Hvis to munke har samme oplevelse - eller beskriver en oplevelse på samme måde - kan en så have haft en illusion og den anden en satori-erfaring?

Sv. Ja, det kan godt tænkes. I sådan et tilfælde må man bedømme deres sindstilstand.

Sp. Og det er kun en roshi, der kan det?

Sv. Ja. Det er farligt, hvis nogen siger "jeg er oplyst", for satori kan ikke afgrænses af ord og tænkning. At sige at man er oplyst vil således udtrykke en falsk oplysning. Satori er et subtilt begreb. Men selvom det er svært, kan jeg se på munkenes sindstilstand, deres dagligliv, om

² Takuhatsu er den japanske betegnelse for buddhistisk almisseindsamling ("tigtergang").

³ Hooo Når munkene vandrer rundt i gaderne til tigtergang (takuhatsu), råber de hooo for at påkalde sig opmærksomheden.

de har haft satori oplevelser. For så vil deres liv ændre sig.

Sp. Er satori mere end at være en eller flere enkeltstående meditationsoplevelser, udtryk for en proces i klosterlivet?

Sv. Ja, det mener jeg godt man kan sige.

Sp. Kan man give *inka shomei*⁴ til folk, der ikke er oplyste?

Sv. Inka shomei bliver givet til dem, der har gennemgået alle koaner; som har levet et godt klosterliv, og som selv kan lede mange unge mennesker i et kloster som en mester. Inka shomei kan ikke gives, hvis personligheden er slet.

Sp. Så satori er ikke nødvendigt for at modtage inka shomei?

Sv. Nej. Det er roshiens afgørelse.

Sp. Kan inka shomei gives til læg-folk?

Sv. Nogle gange, det er forekommet.

Sp. Er det muligt for en munk at få shikaku (certifikat, der giver legitimation til at være tempel præst), selvom han kun har bestået en koan, eller slet ingen?

Sv. Ja, shikaku kan man let få i dag, hvor der er mangel på præster. Det er et problem.

Sp. Men for at få inka shomei er det nødvendigt at have gennemgået alle koaner?

Sv. Ja, det er absolut nødvendigt.

Jørn Borup: *Zen – levende japansk buddhisme*. Munksgaard 1998: 65-67

⁴ Inka shomei Overleverings-certifikat